

INIJOSS

İnönü University International Journal of Social Sciences / İnönü Üniversitesi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi,

Volume/Cilt 8, Number/Sayı 2, (2019)

<http://inonu.edu.tr/tr/inijoss> --- <http://dergipark.gov.tr/inijoss>

ARAŞTIRMA MAKALESİ | RESEARCH ARTICLE

Gönderim Tarihi: 15.08.2019 | Kabul Tarihi: 24.12.2019

SOSYAL AĞ KULLANIMININ ÖĞRENCİLERİN ALGILANAN TOPLUMSAL CİNSİYET ROLLERİ ÜZERİNE ETKİSİ*

Prof. Dr. Lutfiye ÖZDEMİR

İnönü Üniv., İşletme Bölümü
lutfiye.ozdemir@inonu.edu.tr,
<https://orcid.org/0000-0003-4660-1816>

Öğr. Gör. Burcu BATGA

Bingöl Üniversitesi, SBMYO,
bbatga@bingol.edu.tr,
<https://orcid.org/0000-0002-7170-5054>

Bekir UÇAR

Doktora Öğrencisi, İnönü
Üniversitesi, İşletme Bölümü,
bekirucar1@hotmail.com,
<https://orcid.org/0000-0002-3756-6433>

Atıf / Citation: Özdemir, L., Batga B., Uçar, B., (2019). Sosyal Ağ Kullanımının Öğrencilerin Algılanan Toplumsal Cinsiyet Rollerine Etkisi. *İnönü University International Journal of Social Sciences & İnönü Üniversitesi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi, (INIJOSS)*, 8(2), 471-486.

Özet

Cinsiyet kadın ya da erkek olmanın biyolojik yönünü, toplumsal cinsiyet ise kadın ve erkeğe birey, toplum ve kültür tarafından yüklenen beklentileri ve rolleri ifade etmektedir. Toplumsal cinsiyet; kadın ve erkeklerin ilgi alanlarını, davranış ve düşünce biçimlerini belirleyerek kalıp yargıları oluşturmaktadır. Günümüzde hızla gelişen internet teknolojileriyle birlikte sosyal ağların kullanımında artış görülmektedir. Toplumsal iletişimde önemli olan sosyal ağların yaygın kullanımı öğrencilerin toplumsal cinsiyet rol algılarını biçimlendirmektedir. Çalışmanın amacı İnönü Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi öğrencilerinin sosyal ağ kullanımının toplumsal cinsiyet rol algılamalarına etkisini belirlemektir. Araştırmanın evrenini İnönü Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi'nde birinci sınıfta okuyan öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak 5'li likert ölçeğine göre hazırlanmış "Toplumsal Cinsiyet Rollerine Tutum Ölçeği" ve "Sosyal Ağ Bağımlılık Ölçeği" kullanılmıştır. Benzer denekler örneklemesi yöntemi ile yazılı soru sorma tekniği olan anket tekniği kullanılarak 676 öğrenciden veri elde edilmiştir. Elde edilen veriler

* Bu makalenin özeti "11. Uluslararası Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Sempozyumu"nda tebliğ olarak sunulmuştur

SPSS programı kullanılarak analiz edilmiştir. Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği'nin yapı geçerliliği için açıklayıcı faktör analizi uygulanmış, madde analizi yapılarak, madde toplam ölçek ilişkisine bakılmıştır. Faktör analizi sonucuna göre ölçek, geleneksel cinsiyet rolü, eşitlikçi cinsiyet rolü ve erkek egemen cinsiyet rolü olarak üç boyutta toplanmıştır. Ölçeğin güvenilirliği Cronbach's Alpha testi ($\alpha=0.71$) ile değerlendirilmiştir. Öğrencilerin sosyal ağ kullanımının toplumsal cinsiyet rol algıları üzerindeki etkisini belirlemek için ise basit regresyon analizi kullanılmıştır. Analiz sonucunda sosyal ağ kullanımının sadece erkek egemen cinsiyet rolü üzerinde etkisinin bulunduğu belirlenmiştir.

Anahtar Sözcükler: Sosyal Ağlar, Toplumsal Cinsiyet, Sosyal Ağ Bağımlılık Ölçeği, Toplumsal Cinsiyet Tutum Ölçeği, Emoji

THE EFFECT OF SOCIAL WEB USAGE ON STUDENT'S GENDER ROLE PERCEPTIONS

ABSTRACT

Gender expresses the biological aspect of being man or woman. On the other hand, gender states to the expectations and roles carried to women and men by individuals, society, and culture. Gender creates stereotypes by determining the interests of women and men, their behavior and their ways of thinking. Today's Internet technologies have rapidly increased the use of social networks. The widespread use of social networks, which have an important place in social communication, shapes the gender perceptions of the students. The aim of the study is to determine the effect of the use of social networking of Inonu University Faculty of Economics and Administrative Sciences students on gender role perceptions. The universe of the study is first class students in Inonu University Faculty of Economics and Administrative Sciences. "Gender Roles Attitude Scale" and "Social Network Dependence Scale" were used as data collection tool in the study. Data of 676 students were obtained by using the questionnaire method with the method of sampling of similar subjects. The data collected was analyzed with SPSS program. Explanatory factor analysis was applied to the construct validity of the Gender Roles Attitude Scale and the item total scale relation was examined by analyzing the item. The scale is divided into three dimensions as traditional gender role, egalitarian gender role and male dominant gender role according to the result of factor analysis. The reliability of the scale was assessed by the Cronbach's Alpha test ($\alpha = 0.71$). Simple regression analysis was used to determine the effect of social network using on students' gender perceptions. As a result of the analysis, it was determined that social network usage had an effect on only male dominant gender role.

Key Words: Social Web, Social Gender, Gender Roles Attitude Scale, Social Network Dependency Scale, Emoji

1. GİRİŞ

Bilgi iletişim teknolojilerinin gelişimine bağlı olarak internet teknolojisinin gelişmesi ve yaygınlaşmasıyla küresel hale gelen günümüz dünyası, bilgi toplumu olarak nitelendirilmektedir. İnternetin ilk uygulaması Web 1.0 teknolojisidir. Bu teknolojiyle kullanıcılar içeriğe müdahale edememekte ve pasif durumda kalmaktaydılar. Ancak Web 1.0 teknolojisinin Web 2.0 teknolojisine dönüşmesiyle birlikte sosyal ağ olarak ifade edilen ve kullanıcıları pasif durumdan aktif konuma getiren platformlar oluşmaya başlamıştır. Sosyal ağlar kullanıcılara içeriği üretme ve paylaşma olanağı veren, profil oluşturmalarına ve ağ içindeki diğer kullanıcılarla etkileşim kurmalarına olanak tanıyan sanal ortamlardır. Bireyler, toplumlar ve kültürler üzerinde önemli etkilere sahip olan internet teknolojisi ve sosyal ağlar toplum yapısını, değer yargılarını ve kültürünü değiştirmektedir. İnternet olanaklarının oluşturduğu sosyal ağ yapılarının sosyal hayatta bireylerin tutum, davranış ve algılarını değiştirmesi beklenmektedir. Çünkü sosyal ağlarda etkileşim halinde bulunan bireyler, diğer kullanıcıların ürettiği içeriği ve paylaşımı anında görebilmekte, yorum yapabilmekte ve başka

kullanıcılarla paylaşabilmektedir. Bu durum farklı cinsiyetteki bireylerin sahip oldukları algı, fikir ve düşüncelerinin değişmesine zemin hazırlamaktadır. Bireyler içinde doğdukları toplum ve kültür tarafından biyolojik cinsiyetleri doğrultusunda, toplumsal cinsiyet rollerini öğrenmeye ve benimsemeye zorlanırlar. Öğrenme sürecinde kız çocukları annelerini, erkek çocukları ise babalarını rol model olarak toplumsal cinsiyet rollerini inşa ederler. Toplumsal cinsiyet rolleri, kültürün her iki cinsiyetten beklentilerini ifade etmektedir. Bu beklentiler erkekler açısından olumlu sonuçlar doğururken, kadınlar açısından birtakım eşitsizlikleri oluşturmaktadır. Toplumsal cinsiyet rol ekseninden bakıldığında kadın ve erkeklerin uyması gereken bir takım geleneksel rol ve davranışlar mevcuttur. Bireyler geleneksel cinsiyet rollerine uygun hareket etmedikleri takdirde sosyal bir dışlanmaya maruz kalabilmektedir. Bugün dünya üzerinde kültürel değer ve algılarda köklü değişiklikler yaratan sosyal ağların kadınlar için eşitsizlik yaratan geleneksel cinsiyet rol algılarını da değiştirmesi beklenmektedir. Ayrıca toplumsal cinsiyet rollerinin geleneksel rollerden uzaklaşarak daha eşitlikçi rollere dönüşmesi sürecinde iletişimin yeni yüzü olan sosyal ağların etkili olması beklenmektedir. Bu nedenle öğrencilerin sosyal ağ kullanımlarının toplumsal cinsiyet rol algılarına etkisini belirlemek araştırmanın önemini oluşturmaktadır.

2. TOPLUMSAL CİNSİYET

Cinsiyet terimi anatomik ve fizyolojik farklılıkları dile getirmek için bedenin erkek ya da dişi olarak tanımlanmasını ifade eder. Cinsiyet bireyin kadın ya da erkek olarak gösterdiği genetik, biyolojik, fizyolojik özelliklere ve farklılıklara işaret etmektedir. Toplumsal cinsiyet terimi ise, erkekler ve dişiler arasındaki toplumsal ve kültürel farklılıklarla ilgilidir. Ayrıca toplum olarak kurulmuş erillik ve dişillik kavramlarıyla bağlantılı olup, bireyin biyolojik cinsiyetinin bir sonucu değildir. Toplum ve kültür tarafından erkek ve kadınlara yüklenen beklentinin bir sonucudur (Deaux, 1985: 51; Marshall, 1999: 98; Cherry, 2005: 157; Giddens, 2008: 505; Dökmen, 2010: 20). Toplumsal cinsiyet kavramı, kadınlar ve erkekler arasındaki toplumsal ilişkileri düzenlemek için kullanılmakta ve kadınlarla erkeklere ilişkin uygun rollerin toplumsal olarak üretildiğini ifade etmektedir (Scott, 2007: 11).

Toplumsal cinsiyeti belirleyen bir takım normlar vardır. Pek çok toplumda kadınların yumuşaklık, nezaket, ilgi gösterme, besleyip yetiştirme ve itaat gibi özelliklere sahip olması beklenirken; erkeklerin ise daha güçlü, özgüvenli, mantıklı olmaları, rekabet etmeleri beklenir. Toplumsal cinsiyeti belirleyen normlar ise roller ve sorumluluklardır. Toplumsal cinsiyet kavramı, beraberinde bir takım rolleri de getirmektedir. Toplumsal cinsiyetin getirdiği bu roller dinamik olup; içeriği zamana, mekâna ve kültüre göre değişebilmektedir. Bu roller kapsamında kültürlerin çoğunda erkekler evin reisi, ekmeği kazanan, mülkiyet sahibi, siyasette, dinde ve iş hayatında aktif yer alan olarak kabul edilir. Kadınlardan ise çocuk doğurmaları ve yetiştirmeleri, hasta ve yaşlılara bakmaları, ev işlerini yapmaları beklenir. Bu durum ise kadınların eğitimlerini ve istihdamlarının doğasını etkilemektedir (Bhasin, 2003: 5-6; Outhwaite, 2003: 252; Seçkin & Tural, 2011: 2447). Henslin (2003: 289), her toplumun kadına ve erkeğe farklı cinsiyet rolleri biçtiğini ve bu cinsiyet rollerine uygun eylemleri sergilemeyenlerin toplumca ayıplandığını ve dışlandığını ileri sürmektedir.

3. SOSYAL AĞLAR

İnternet'i paylaşım ortamına çeviren Web 2.0 akımı ile giderek yaygınlaşan sosyal ağlar veya sosyal medya, iletişimi ve etkileşimi en üst düzeye çıkarmaktadır (Büyükşener, 2009: 19). Web 2.0 teknolojisi; içerik oluşturma ve paylaşımına olanak tanıyan, işbirliğini destekleyen web tabanlı uygulamalarla çeşitli sosyal yazılım türleri üzerinden etkileşimde bulunmayı sağlayan bir platformdur (Franklin ve Harmelen, 2007: 4; Duffy, 2008: 120). Web 2.0 teknolojisinin bir uzantısı olan sosyal ağ siteleri, web içeriğinin kullanıcı tarafından oluşturulmasını sağlayan kullanıcı yaratımlı bir model üzerine temellenmiştir. Kullanıcılar bu yeni sürümde, o anda çevrimiçi olan başka herkesin ulaşabileceği içeriği (metin, fotoğraf, müzik vb.) web sitelerine kolaylıkla yükleyebilmektedirler (Köseoğlu, 2012: 61). Sosyal ağ siteleri, sınırlı bir sistem içerisinde genel ya da yarı genel bir profil oluşturmaya, diğer kullanıcıların paylaştığı bağlantıları listelemeye, kullanıcıların bağlantı listelerini görüntülemeye ve çapraz geçişler yapmaya, sistem içerisindeki diğer kullanıcıların da aynı işlevleri yapmasına olanak tanıyan web tabanlı hizmetlerdir (Boyd ve Ellison, 2007: 211). Endüstri ve pop kültürünün bir ifadesi olarak sosyal ağlar kullanıcılarına etkileşim olanağı tanıyan özel bir online web tabanıdır. Sosyal ağ sitelerinin çoğu; kullanıcılara kendini tanıtmaya, içerik yükleme ve öneri sistemleri fırsatları ve ilgili kullanıcı topluluklarının dizinini sağlayarak, kullanıcıları iletişime teşvik eder (Coyle ve Vaughn, 2008: 13). Başka bir tanıma göre ise sosyal ağlar; çevrimiçi iletişim için, kullanıcıların temsil edilebileceği profillerin oluşturulduğu ve bu sayede kişisel bilgilerini, fotoğraflarını, ilgi alanlarını vb. bilgilerini sunabildikleri kişiselleştirilmiş ortamlardır (Selwyn, 2009: 157; Özmen, 2009:146). Sosyal paylaşım ağlarını kendinden önceki sanal mecralardan ayıran en önemli özellik ağların profil oluşturma özellikleriyle kişisel fotoğrafların yüklenebilmesi ve kişisel bilgilerin verilebileceği alanların varlığı sayesinde kullanıcı kimliğinin anonim kalmamasıdır (Sütlüoğlu, 2015: 216). Sosyal ağlara yönelik yapılan tanımlarda dikkat çeken özellikler; bireylerin bir sistem içerisinde dijital profiller oluşturması, bu ortamların diğer bireylerle iletişim ve etkileşim için kullanılması ve bu eylemlerin sanal bir platformda gerçekleşmesidir (Bozkurt, 2015: 113). İnternet üzerindeki sosyal ağlar şu araçları içerir (Dawley, 2009: 111; Onat ve Alikılıç, 2008: 1118): Sosyal siteler: MySpace, facebook, twitter, fotoğraf paylaşım siteleri: Flickr, photobucket, video paylaşım: YouTube, profesyonel ağ siteleri: LinkedIn, ning, bloglar: Blogger.com, wordpress, wikiler: Wetpaint, PBWiki, içerik etiketleme: MERLOT, SLoog, e-posta grupları: yahogroups.com, forumlar: çeşitli uzmanlık alanlarıyla ilgili forumlar.

Sosyal ağların, gündelik hayat pratiklerinden, bireyler arasındaki ilişkiye; kimlik inşa süreçlerinden, kamusal alanı dönüştürme potansiyeline ve toplumsal hareketlerin ortaya çıkış ve sürdürülebilir bir niteliğe bürünmesine varıncaya kadar çok sayıda etkisi bulunmaktadır. Ayrıca iletişimin de çağdaş bir karaktere bürünerek toplumsal cinsiyet rol algılarını dönüştürme noktasında sosyal ağların önemli bir katkısının olduğu görülmektedir (Göker, 2015: 401).

4. SOSYAL AĞLAR VE TOPLUMSAL CİNSİYET İLİŞKİSİ

Literatür incelendiğinde sosyal ağlar ve toplumsal cinsiyet algı ve rollerini inceleyen yabancı literatürde çok sayıda çalışma yapıldığı, ancak yerli literatürün bu alanda eksik kaldığı göze çarpmaktadır (Sussman ve Tyson, 2000; Uçar 2015; Çalışır ve Çakıcı, 2015; Bond, 2009; Rose vd., 2012; Bamman, 2014). Sussman ve Tyson'ın (2000) yapmış oldukları çalışma, çevrimiçi

topluluklarda kadınların erkeklerden daha aktif olduklarını ve sosyal ağ ortamında kadın ve erkeğin toplumsal cinsiyet rollerini yansıttıklarını ortaya koymaktadır. Araştırmanın sonuçlarına göre haber ve siyasi konularda erkeklerin kadınlardan altı kez daha fazla paylaşımda buldukları; kadınların ise sosyal ağlarda daha çok tartışma başlattıkları tespit edilmiştir. Uçar'ın (2015) yapmış olduğu çalışma kullanıcıların Facebook'taki benlik sunumlarının toplumsal cinsiyet rollerine göre farklılaştığını ortaya koymaktadır. Facebook'ta bekar kadınlar uygunsuz resimler kullanmayarak, evli kadınlar ise kapak resimlerinde çocuklarının bulunduğu resimlere yer vererek kendilerinden beklenen geleneksel cinsiyet rollerine uygun paylaşımlar yapmaktadırlar. Çalışır ve Çakıcı'nın (2015) yapmış oldukları çalışma ışığında sosyal medyada toplumsal cinsiyetin nasıl temsil edildiğine ilişkin bilgilere ulaşılmıştır. Bu araştırmanın sonuçlarına göre özellikle kadının Facebook üzerinden yaptığı paylaşımlarda eğer onaylanan bir paylaşım yapmıyorsa, kolaylıkla olumsuz sıfatlarla adlandırılabilmesine dair bulgular elde edilmiştir. Özellikle kız öğrencilerin ifadelerinden yola çıkılarak toplumun değer yargılarından bağımsız hareket edemedikleri, kendilerini kısıtlanmış olarak hissettikleri ve kendilerine özgürlükçü bir alanın sunulmadığı, dolayısıyla da Facebook'ta bir kimlik inşası kurgularken rahat davranmadıkları bilgisine ulaşılmıştır. Bond (2009) sosyal ağ sitelerinde bireylerin cinsiyet farklılıklarına göre yapılan paylaşımlarla ilgili yapmış olduğu çalışmada kadınların çoğunlukla arkadaşlar, aile, sevdikleri kişiler, tatil, okul ve alkol kullanımına ait görseller paylaşırken, erkeklerin ağırlıklı olarak sporla alakalı fotoğraflar paylaştıkları ortaya konmuştur. Rose vd., (2012) yapmış oldukları çalışma sonuçları toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin kalıpyargıların sosyal ağlarda yapılan paylaşımlar üzerinde etkili olduğunu göstermektedir.

5. YÖNTEM

5.1. Araştırmanın Amacı

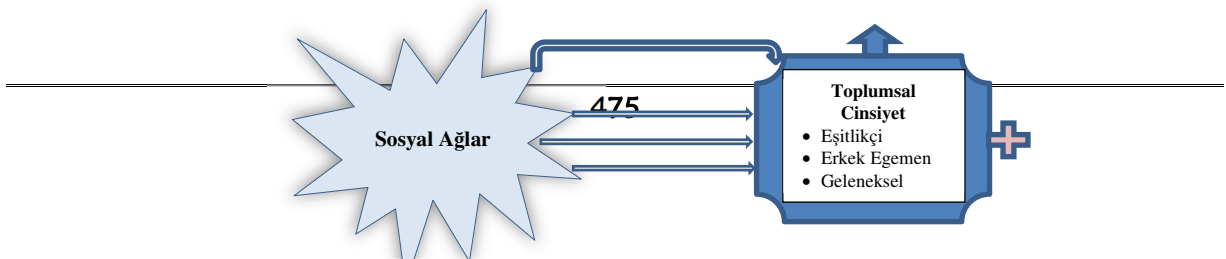
Çalışmanın temel amacı, İnönü Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi birinci sınıf öğrencilerinin sosyal ağ kullanımlarının algılanan toplumsal cinsiyet rollerine etkisini belirlemektir. Ayrıca öğrencilerin sosyal ağ kullanımlarının algılanan eşitlikçi cinsiyet rolüne, erkek egemen cinsiyet rolüne ve geleneksel cinsiyet rolüne etkilerini de saptamaktır.

5.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini İnönü Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi'nde birinci sınıfta okuyan öğrenciler oluşturmaktadır. Bu bağlamda İnönü Üniversitesi İİBF Öğrenci İşleri'nden alınan bilgiye göre 2016-2017 eğitim-öğretim yılında kayıt yaptıran öğrenci sayısının 1130 kişi olduğu öğrenilmiş olup bu sayı araştırmanın ana kütesini temsil etmektedir. Büyüköztürk'e (2011) göre 1200 kişiden oluşan bir evren için sapma miktarı 0.05 olduğunda örneklem 291 kişiden oluşmakta ve bu bağlamda araştırmanın örneklem büyüklüğünü oluşturan 676 kişi anakütle temsil etmekte ve örneklem anakütlenin yaklaşık %60'ını oluşturmaktadır.

5.3. Araştırmanın Modeli

Bu çalışma öğrencilerin sosyal ağ kullanımlarının algılanan eşitlikçi cinsiyet rolüne, erkek egemen cinsiyet rolüne ve geleneksel cinsiyet rolüne etkilerini saptamaktadır. Bu amaç doğrultusunda oluşturulan araştırma modeli Şekil 1'de sunulmuştur.

Şekil 1. Araştırmanın Modeli

5.4.Kullanılan Ölçek

Araştırmada veri toplama aracı olarak 5’li likert ölçeğine göre hazırlanmış "Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği", "Sosyal Ağ Bağımlılığı Ölçeği" ve demografik niteliklerle ilgili soruların yer aldığı bir anket kullanılmıştır. "Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği" ($\alpha=0.92$), üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının belirlenmesi için Zeyneloğlu ve Terzioğlu (2011) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek, 38 maddeyi ve beş alt boyutu (eşitlikçi cinsiyet rolü, kadın cinsiyet rolü, evlilikte cinsiyet rolü, geleneksel cinsiyet rolü ve erkek cinsiyet rolü) içermektedir. Bu ölçek, öğrencilerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin; ‘tamamen katılıyorum= 5’den ‘kesinlikle katılmıyorum= 1’ şeklinde puanlandırılmıştır. "Sosyal Ağ Bağımlılığı Ölçeği" ($\alpha=0.92$), gençlerin sosyal ağ bağımlılığının belirlenmesi için Eijnden vd. (2016) tarafından geliştirilmiştir. Bu çalışmada ise Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği’nin güvenilirlik katsayısı Cronbach’s Alpha değeri $\alpha=0.703$, "Sosyal Ağ Bağımlılığı Ölçeği”nin Cronbach’s Alpha değeri ise $\alpha=0.703$ olarak bulunmuştur.

6. BULGULAR VE YORUM

Toplanan veriler MS Excel ve SPSS 22.0 programlarına yüklenerek analiz edilmiş olup analiz işlemlerinde ölçeğin güvenilirliğini ölçmek için Cronbach’s Alpha testi yapılmıştır. Sosyal ağ kullanımının öğrencilerin toplumsal cinsiyet rol algıları üzerindeki etkisini belirlemeye yönelik anket çalışması doğrultusunda elde edilen verilerin analizinde öncelikle öğrencilerin demografik nitelikleri gruplandırılmış, ardından algılanan toplumsal cinsiyet rol boyutları belirlenmiş ve sosyal ağların toplumsal cinsiyet rol algıları üzerindeki etkisi regresyon analizi ile incelenmiştir.

6.1. Sosyo-Demografik Değişkenlere İlişkin Bulgular

Bu bölümde araştırmaya katılan öğrenciler; cinsiyetleri, aile tipi, ebeveynlerinin evlenme ve nikah biçimleri ve şu anda yaşanan yer değişkenleri açısından değerlendirilmiştir. Bu değişkenlere ilişkin frekans dağılımları Tablo 1’de görülebilir.

Tablo 1. Öğrencilerin Demografik Nitelikleri İçin Frekans Dağılımları

Cinsiyet	N	Yüzde	Aile Tipi	N	Yüzde
Kız	400	59.2	Çekirdek aile	506	74.9
Erkek	276	40.8	Geniş aile	170	25.1
Toplam	676	100.0	Toplam	676	100.0
Ebeveynlerin Evlenme Biçimleri	N	Yüzde	Şuanda Yaşanan Yer	N	Yüzde
Birbirini tanımadan görücü usulüyle	240	35.5	Yurtta	235	34.8

Görücü usulüyle tanışarak	277	41.0	Aile ile birlikte	361	53.4
Tanışıp anlaşarak	159	23.5	Aileden uzak evde	80	11.8
Toplam	676	100.0	Toplam	676	100.0

Tablo 1’de görüldüğü gibi, öğrencilerin %59.2’si kız olup, aile tipi açısından ise %74.9’u çekirdek aileden oluşmaktadır. %76.5’i görücü usulüyle evlenen ebeveynlere sahip olan öğrencilerin %53.4’ü aileleriyle birlikte evde yaşamaktadırlar.

6.2. Algılanan Toplumsal Cinsiyet Rolünün Boyutlarının Saptanması: Açıklayıcı Faktör Analizi

İnönü Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi (İİBF) birinci sınıf öğrencilerinin algıladıkları toplumsal cinsiyet rollerinin boyutlarını belirleyebilmek amacıyla yapı geçerliği kullanılmıştır. Yapı geçerliği kapsamında, ölçeğin faktör yapısını belirleyebilmek için açıklayıcı faktör analizi yapılmıştır. Açıklayıcı faktör analizi, 2017 yılında İnönü Üniversitesi İİBF’de birinci sınıfta eğitim gören 676 öğrenciden elde edilen veriler üzerinde gerçekleştirilmiştir. Veriler üzerinde faktör analizi yapılmadan önce verilerin dağılım özellikleri Kolmogorov-Smirnov testi ile incelenmiş ve dağılımın normale yakın olduğu saptanmıştır (Kalaycı, 2009: 54). Çünkü tanımlayıcı istatistiki analiz sonucunda değişkenlerin ortalaması, medyanı ve modunun yakın değerler aldığı görülmüştür. Bu aşamadan sonra yapılan Kaiser-Meyer-Olkin ve Bartlett Testleri sonucunda (Kaiser Meyer Olkin= 0.914, Bartlett’s Test of Sphericity= 6983.461, df= 702, p= 0.000) verilerin faktör analizine uygun olduğu belirlenmiştir. Açıklayıcı faktör analizinde şu ölçütler esas alınmıştır: Her bir faktörün özdeğerinin en az 1 olması, her bir faktördeki maddelerin faktör yüklerinin en az 0.50 değerine sahip olması, her bir faktöre yüklenen maddelerin anlam ve içerik olarak tutarlı olması, buldukları faktördeki yük değerleri ile diğer faktördeki yük değerleri arasındaki farkın en az 0.10 ve daha yukarı olması (binişik olmaması) dır. Ölçeği geliştirmek üzere anketteki değişkenler arasından toplam 38 madde belirlenmiştir. Ölçeğin boyutlarını belirleyebilmek amacıyla temel bileşenler analizi (principal component analysis), Kaiser kriteri (özdeğeri 1’den büyük olan faktörler) ve her faktöre düşen yüksek ağırlıklı değişkenleri minimize etmek için de Varimax dik döndürme tekniği uygulanmıştır. Belirlenen ölçütlere uymayan maddelerin (28, 3, 2, 21, 23, 22, 4, 13, 33, 19, 25, 6, 32, 7, 29, 9, 10, 31, 36, 27) elenmesi ve yinelenen analizler sonucunda ölçeğin üç boyutlu, onsekiz maddeden oluşan bir yapıya sahip olduğu belirlenmiştir. Analizler sonucunda elde edilen faktör yükleri, özdeğerler, açıklanan toplam varyans yüzdesi ve iç tutarlık katsayıları, Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Toplumsal Cinsiyet Rollerini Ölçeği Frekans Analizi

Maddeler	Faktör Yükleri	Özdeğerler	Varyanslar	Cronbach’s Alpha
1. Eşitlikçi Cinsiyet Rolü		4.487	15.790	0.763
18) Eşinden ayrılmış kadınlar tek başlarına yaşayabilmelidirler	0.676			
35) Kız ve erkek çocuklar ailenin ekonomik imkanlarından eşit olarak yararlanmalıdır	0.632			
17) Ailede ev işleri eşler arasında eşit olarak paylaşılmalıdır	0.624			

30) Ailede kararlar eşler arasında ortaklaşa alınmalıdır	0.608			
20) Mesleki yaşamda erkeklere ve kadınlara eşit ücret verilmelidir	0.579			
15) Bir evlilikte çocuk yapma kararı eşler tarafından ortaklaşa verilmelidir	0.578			
12) Eşler boşandıklarında mallar eşit olarak paylaşılmalıdır	0.568			
2. Erkek Egemen Cinsiyet Rolü		2.504	15.666	0.755
8) Erkek çocuk doğuran kadınlar daha kıymetli kabul edilir	0.726			
14) Bir erkeğin karısını aldatması normal karşılanmalıdır	0.720			
11) Ailede erkek çocukların eğitimlerine öncelik verilmelidir	0.682			
26) Çocuk doğuramayan kadının kocası tekrar evlenmelidir	0.628			
38) Erkekler gerektiğinde eşlerini dövmelidir	0.616			
3. Geleneksel Cinsiyet Rolü		1.283	14.509	0.716
5) Ailenin reisi erkektir	0.680			
16) Bir erkeğin eş adayı bakire olmalıdır	0.651			
24) Kız çocukları evleninceye kadar babalarına itaat etmelidirler	0.643			
37) Erkeğin ekonomik durumu yeterliyse kadın çalışmamalıdır	0.629			
34) Kadınlar cinsel ilişki deneyimini evlendikten sonra yaşamalıdır	0.617			
1) Bir kadının temel görevi anneliktir	0.581			
Açıklanan Toplam Varyans: 45.965				

Tablo 2’de görüldüğü gibi, analiz sonucunda, ölçekte öz değeri (eigen value) 1’den büyük üç faktör saptanmıştır. Bu üç faktörün açıkladıkları toplam varyans, %45.965’dir. Kline (1994) toplam varyansı açıklama düzeyinin %40’ın üzerinde olmasını, yapı geçerliği için önemli göstergelerden biri olarak kabul etmektedir. Birinci faktörde yük değerlerinin 0.676 ile 0.568 arasında, ikinci faktörde 0.726 ile 0.616 arasında ve son boyutta ise yük değerlerinin 0.680 ile 0.581 arasında değiştiği görülmüştür. Ayrıca maddenin ölçekten çıkarılıp/çıkarılmayacağını saptamak amacıyla, madde silindiğinde, alpha katsayılarındaki değişmelere ve ortalamalardaki değişime bakılmıştır. Her bir madde ölçekten çıkarıldığında, alpha katsayısının yükselmediği görülmüştür. Bu maddelerin güvenilirliği değiştirmeyen, ölçeği destekleyen maddeler olduğuna ve ölçekten çıkarılmamaları gerektiğine karar verilmiştir. Varimax eksen döndürme tekniği sonucunda birinci faktörün yedi maddeden (18, 35, 17, 30, 20, 15 ve 12), ikinci faktörün beş maddeden (8, 14, 11, 26 ve 38) ve son faktörün de altı maddeden (5, 16, 24, 37, 34 ve 1) oluştuğu bulunmuştur. Maddelerin içerikleri incelendiğinde, birinci faktöre “Eşitlikçi Cinsiyet Rolü” (ECİR), ikinci faktöre “Erkek Egemen Cinsiyet Rolü” (ERECİR) ve üçüncü faktöre “Geleneksel Cinsiyet Rolü” (GECİR) isimleri verilmiştir. Algılanan toplumsal cinsiyet rolünün boyutlarını belirlemede güvenilirlik çalışması için iç tutarlılık katsayıları (Cronbach alpha) da hesaplanmıştır. Algılanan toplumsal cinsiyet rolünün eşitlikçi cinsiyet rolü boyutunun iç tutarlılık katsayısı alpha: 0.763, erkek egemen cinsiyet rolü boyutunun alpha katsayısı: 0.755 ve son olarak geleneksel cinsiyet rolü boyutunun alpha katsayısı

0.716 bulunmuştur. Kalaycı'ya (2009: 405) ve Can'a (2013: 343) göre, alpha katsayısına bağlı olarak ölçeğin güvenilirliği şu şekilde yorumlanır; " $0 \leq \alpha < 0.40$ ise ölçek güvenilir değildir", " $0.40 \leq \alpha < 0.60$ ise ölçeğin güvenilirliği düşük", " $0.60 \leq \alpha < 0.80$ ise ölçek oldukça güvenilir" ve " $0.80 \leq \alpha < 1.00$ ise ölçek yüksek derecede güvenilir". Bu bağlamda boyutların iç tutarlılık oranlarının oldukça güvenilir olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

6.3 Hipotezlerin Testine İlişkin Bulgular

Bu araştırmada İnönü Üniversitesi öğrencilerinin sosyal ağ kullanımlarının algılanan toplumsal cinsiyet rolleri üzerine bir etkisinin olup olmadığı saptanmaya çalışılmaktadır. Bu bağlamda geliştirilen hipotezler, istatistiki analizler kapsamında değerlendirilmektedir. Öğrencilerin sosyal ağ kullanımlarının algıladıkları toplumsal cinsiyet rollerine etkisine ilişkin regresyon analizi sonucu Tablo 3'te verilmiştir.

H1: Öğrencilerin sosyal ağ kullanımlarının algılanan toplumsal cinsiyet rolleri üzerine etkisi vardır.

Tablo 3. Sosyal Ağ Kullanımının Algılanan Toplumsal Cinsiyet Rollerine Üzerine Etkisi

Model	Standardize Edilmemiş Katsayılar		Standardize Edilmiş Katsayılar	t	p	F	R Kare
	B	Standart Hata	Beta				
Sabit	3.087	0.108		28.661	0.000	4.161	0.006
Sosyal Ağlar	-0.127	0.062	-0.078	-2.040	0.042		
Bağımsız Değişken (Neden): Sosyal Ağlar							
Bağımlı Değişken (Sonuç): Algılanan Toplumsal Cinsiyet Rollerine							

Tablo 3'te görüldüğü gibi, sosyal ağ kullanımının algılanan toplumsal cinsiyet rolleri üzerine etkisine ilişkin regresyon modeli anlamlı F (=4.161, $p < 0.05$), beta değeri ise negatif ($\beta = -0.078$) yönlüdür. Beta değerinin negatif olması, öğrencilerin sosyal ağ kullanımları ile algıladıkları toplumsal cinsiyet rolleri arasında ters yönlü ve negatif bir ilişkinin olduğunu gösterir. Bu değerler, öğrencilerin sosyal ağ kullanımlarındaki bir birimlik artışın, algılanan toplumsal cinsiyet rollerini %7.8 düzeyinde etkileyeceği anlamına gelmektedir. Regresyon kat sayısının anlamlılığına ilişkin t değerine bakıldığında ($t = 28.661$), sosyal ağ kullanımının öğrencilerin algıladıkları toplumsal cinsiyet rolleri üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğu söylenebilir. Buna göre, sosyal ağ kullanımı algılanan toplumsal cinsiyet rollerinin anlamlı bir yordayıcısı olmakla birlikte negatif yönlü bir etkiye sahiptir. Ayrıca analiz sonuçları, sosyal ağ kullanımının öğrencilerin algıladıkları toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin toplam varyansın %0.6'sını ters yönde açıkladığını göstermektedir. Regresyon analizi sonucuna göre algılanan toplumsal cinsiyet rollerini yordayan regresyon denklemi şu şekildedir:

$$\text{Algılanan Toplumsal Cinsiyet Rollerine Puanı} = 3.087 - 0.127 \times \text{Sosyal Ağ Kullanımı}$$

Beta değerinin negatif yönlü olması, sosyal ağ kullanımının algılanan toplumsal cinsiyet rolünü azaltıcı yönde etkilediğini göstermektedir. Bunun sebebi ise sosyal ağlar aracılığıyla hızlı bir şekilde

üretilen bilgi ve içeriğin diğer kullanıcılarla paylaşımı sonucu meydana gelen toplumsal cinsiyet rol algısındaki değişme olabilir. Sosyal ağlarda paylaşılan içerikler genellikle birbirini tanıyan üyeler arasında meydana geldiğinden kullanıcılar karşılıklı olarak şeffaf bir şekilde diğer kullanıcıların görüşlerini görebilmekte, bu durum ise toplumsal cinsiyet rol algılarının değişmesini beraberinde getirmektedir.

Geleneksel anlamda sosyalleşme evde, okulda, iş yerinde, çarşı-pazarda, akraba ve komşu ziyaretlerinde gerçekleşmekteydi. Sosyal ağların zaman baskısı ve kısıtı altındaki modern insanlığın sosyalleştiği en önemli alanlardan biri konumuna geldiği söylenebilir. Çünkü bu platformda insanlar gerçek dünyada tanıdığı insanlarla etkileşime girmenin ötesinde, eskiden sadece ekranlarda ve gazetelerde görebildiği sanatçılarla, ünlülerle, siyasetçilerle iletişime geçebilmekte ve görüş alışverişinde bulunabilmektedirler. Hatta dilini ve kültürünü bilmediği diğer dünya insanlarıyla iletişim kurarak fotoğraflarla, videolarla ortak duygu paylaşımlarına girebilmektedirler. Günümüzde emojilerle bu duygu paylaşımları daha da ileri bir noktaya taşınabilmektedir. Emojiler adeta uluslar üstü bir dil niteliği kazanmıştır. İnternet teknolojisi ve sosyal ağların insanlığa tanıdığı bu kolaylıklar, bireylerin ulusal kültürlerin ötesine geçmesini sağlamıştır. Bu durumun ulusal kültürler arasındaki farklılıkları azaltarak benzerlikleri arttırdığı söylenebilir. İnternet ve sosyal ağların kolaylaştırdığı bu etkileşimler insanların birçok kültürel özelliklerini etkileyebildiği gibi algılanan toplumsal cinsiyet rolleri üzerinde de etki oluşturmaya başladığı söylenebilir.

Öğrencilerin sosyal ağ kullanımlarının algılanan geleneksel cinsiyet rolleri üzerine etkisine ilişkin regresyon analizi Tablo 4'te verilmiştir.

H2: Öğrencilerin sosyal ağ kullanımlarının algılanan geleneksel cinsiyet rolleri üzerine etkisi vardır.

Tablo 4. Sosyal Ağ Kullanımının Algılanan Geleneksel Cinsiyet Rollerine Üzerine Etkisi

Model	Standardize Edilmemiş Katsayılar		Standardize Edilmiş Katsayılar	t	p	F	R Kare
	B	Standart Hata	Beta				
Sabit	3.143	0.267		11.792	0.000	0.237	0.000
Sosyal Ağlar	0.075	.154	0.019	0.487	0.627		
Bağımsız Değişken (Neden): Sosyal Ağlar							
Bağımlı Değişken (Sonuç): Algılanan Geleneksel Cinsiyet Rollerine							

Tablo 4'te görüldüğü gibi, sosyal ağların algılanan geleneksel cinsiyet rolleri üzerine etkisine ilişkin regresyon modeli anlamlı F (=0.237, $p > 0.05$) çıkmamıştır. Bu, öğrencilerin sosyal ağ kullanımlarının onların geleneksel cinsiyet rollerini algılamalarında hiçbir etkiye sahip olmadıkları anlamına gelmektedir. Geleneksel cinsiyet rolleri kadınların çocuk bakımı ve ev işleriyle ilgilenmesi, erkeklerin ise evin geçimini sağlayarak iş hayatında aktif olmaları anlayışına dayalı bir görüşü yansıtmaktadır. Geleneksel cinsiyet rolleri geçmişten günümüze aktarıla gelmiş önemli kültürel değerlerden biridir. Kültürel değerlerin değişimi kolay olmayıp oldukça uzun zaman süresinde gerçekleşebilmektedir. Oysa sosyal ağların yaygın kullanımının henüz çok uzun bir zaman geçmişi

bulunmamaktadır. Bu süre içerisinde öğrencilerin sosyal ağ kullanımlarının onların algıladıkları geleneksel cinsiyet rolleri üzerinde bir etki oluşturmadığı düşünülebilir. Uzun zaman sonrasında sosyal ağların yaygın kullanımının öğrencilerin geleneksel cinsiyet rolleri üzerinde etkili olabileceği ve öğrencilerin rol algılamalarında önemli değişimler oluşturabileceği düşünülmektedir.

Öğrencilerin sosyal ağ kullanımlarının algılanan eşitlikçi cinsiyet rolleri üzerine etkisine ilişkin regresyon analizi Tablo 5'te verilmiştir.

H3: Öğrencilerin sosyal ağ kullanımlarının algılanan eşitlikçi cinsiyet rolleri üzerine etkisi yoktur.

Tablo 5. Sosyal Ağ Kullanımının Algılanan Eşitlikçi Cinsiyet Rollerine Üzerine Etkisi

Model	Standardize Edilmemiş Katsayılar		Standardize Edilmiş Katsayılar	t	p	F	R Kare
	B	Standart Hata	Beta			0.001	0.000
Sabit	4.124	0.220		18.773	0.000		
Sosyal Ağlar	-0.005	0.127	-0.001	-0.037	0.970		
Bağımsız Değişken (Neden): Sosyal Ağlar							
Bağımlı Değişken (Sonuç): Algılanan Eşitlikçi Cinsiyet Rollerine							

Tablo 5'te görüldüğü gibi, sosyal ağların algılanan eşitlikçi cinsiyet rolleri üzerine etkisine ilişkin regresyon modeli anlamlı F (=0.001, $p > 0.05$) çıkmamıştır. Bu, öğrencilerin sosyal ağ kullanımlarının onların eşitlikçi cinsiyet rollerini algılamalarında hiçbir etkiye sahip olmadıkları anlamına gelmektedir. Eşitlikçi cinsiyet rolleri kadınların ve erkeklerin hem ailevi hem de örgütsel yaşamda eşit olmaları anlayışına dayalı bir görüşü yansıtmaktadır. Her ne kadar toplumumuzda her alanda kadını ve erkeği eşit tutan bir kültürümüz olmamasına karşın, tarafların eşitliğe dayalı bir dünya hayali kurmaları kaçınılmaz olup; bu konuda hayallerini düşüncelerine yansıtılmaları da yadsınamaz. Hayal edilen ve tarafların eşitliğine dayanan düşüncelerle ilgili olan bu algılamaların sosyal ağ kullanımı ile bir değişime uğraması zaten beklenen bir durum değildir. Çünkü öğrencilerin sosyal ağ kullanımlarının kadın ve erkek açısından eşitsizliklerin giderilmesi bağlamında değişiklikler oluşturması beklenmektedir.

Öğrencilerin sosyal ağ kullanımlarının algılanan erkek egemen cinsiyet rolleri üzerine etkisine ilişkin regresyon analizi Tablo 6'da verilmiştir.

H4: Öğrencilerin sosyal ağ kullanımlarının algılanan erkek egemen cinsiyet rolleri üzerine etkisi vardır.

Tablo 6. Sosyal Ağ Kullanımının Algılanan Erkek Egemen Cinsiyet Rollerine Üzerine Etkisi

Model	Standardize Edilmemiş Katsayılar	Standardize Edilmiş Katsayılar	t	p	F	R Kare

	B	Standart Hata	Beta			8.954	0.013
Sabit	2.273	0.232		9.787	0.000		
Sosyal Ağlar	-0.401	0.134	-0.114	-2.992	0.003		
Bağımsız Değişken (Neden): Sosyal Ağlar							
Bağımlı Değişken (Sonuç): Algılanan Erkek Egemen Cinsiyet Rollerini							

Tablo 6'da görüldüğü gibi, sosyal ağların algılanan erkek egemen cinsiyet rolleri üzerinde etkisine ilişkin regresyon modeli anlamlı F (=8.954, $p < 0.01$), beta değeri ise negatif ($\beta = -0.114$) yönlüdür. Beta değerinin negatif olması, öğrencilerin sosyal ağ kullanımları ile algıladıkları erkek egemen cinsiyet rolleri arasında ters yönlü ve negatif bir ilişkinin olduğunu gösterir. Bu değerler, öğrencilerin sosyal ağ kullanımlarındaki bir birimlik artışın, algılanan erkek egemen cinsiyet rollerini %11.4 düzeyinde etkileyeceği anlamına gelmektedir. Regresyon kat sayısının anlamlılığına ilişkin t değerine bakıldığında, ($t=9.787$), sosyal ağ kullanımının öğrencilerin algıladıkları erkek egemen cinsiyet rolleri üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğu söylenebilir. Buna göre, sosyal ağ kullanımı algılanan erkek egemen cinsiyet rollerinin anlamlı bir yordayıcısı olmakla birlikte negatif yönlü bir etkiye sahiptir. Ayrıca analiz sonuçları, sosyal ağ kullanımının öğrencilerin algıladıkları erkek egemen cinsiyet rollerine ilişkin toplam varyansın %1.3'ünü ters yönde açıkladığını göstermektedir. Regresyon analizi sonucuna göre algılanan toplumsal erkek egemen cinsiyet rollerini yordayan regresyon denklemi şu şekildedir:

Algılanan Erkek Egemen Cinsiyet Rollerini Puanı = 2.273 - 0.401 x Sosyal Ağ Kullanımı

Sosyal ağ kullanımının erkek egemen toplumsal cinsiyet rolleri üzerinde bir etkisi vardır. Ancak bu etki henüz toplumun kültüründe eşitlikçi toplumsal cinsiyet rollerinin oluşması yönünde yeterli bir düzeye erişememiştir. Öğrenciler üst sınıflara geçtiklerinde ve araştırma tekrar edildiğinde yapılacak olan karşılaştırmalar sonucunda bu değişimin oluşup oluşmadığı görülebilecektir.

7.SONUÇ VE ÖNERİLER

Teknolojide yaşanan hızlı değişim ve gelişmelerin, küreselleşme süreciyle birlikte tüm dünya ülkelerine yayılması kaçınılmaz bir hal almıştır. Çünkü bu yayılım sonucunda teknolojiye küçük bir değişim ve gelişim başka ülkelere aktarılabilen ve bu teknolojinin yaygın kullanımı ile birlikte aynı zamanda kültürel değişimler de yaşanmakta ve ulusal kültürel çeşitlilikten küresel kültürel standartlaşmaya doğru bir eğilim gerçekleşmektedir.

Bilgisayarlar, cep telefonları ve bunların tamamlayıcısı olarak İnternet'in yaygın olarak kullanımı sonucunda insanların sosyalleşme ortamlarında da değişim yaşanmakta ve sosyal ağlar yaygın olarak kullanılmaktadır. İnternet'in paylaşım ortamına çevrilmiş olduğu bu platformda insanlar, kendileri için kişisel sayfalar oluşturabilmeye ve bilgi, belge ve fotoğraf paylaşımında bulunabilmeye başlamış ve daha ileri düzeyde bir iletişim ve etkileşim kurulma yönünde yol kat edilmiştir. Teknoloji bağlamında iletişim, etkileşim ve paylaşım meydana gelen bu artışın kültürel değişime yol açabileceği düşüncesinden hareket edilerek öğrencilerin toplumsal cinsiyet rol algılamaları incelenmiştir. Bu bağlamda, araştırma, sosyal ağ kullanımının öğrencilerin algılanan toplumsal cinsiyet rolleri üzerindeki etkisini araştırmak amacıyla yapılmıştır. İnönü

Üniversitesi'nde henüz birinci sınıfta öğrenim görmekte olan 676 İİBF öğrencileri üzerinde yüzyüze bir anket çalışması yürütülmüştür. Geçerliliği ve güvenilirliği yapılmış olan ölçeklerin kullanıldığı anketle ilgili olarak bu araştırmada; toplumsal cinsiyet rolleri ölçeğinin güvenilirliği 0.703 bulunmuş, aynı şekilde sosyal ağ kullanımının Cronbach's Alpha değerinin 0.703 olduğu saptanmıştır.

Yapılan açıklayıcı faktör analizi sonucunda öğrencilerin algılanan toplumsal cinsiyet rolleri kültürel yapımıza da uygun olarak üç boyut altında toplanmış olup; 1) geleneksel cinsiyet rolleri, 2) eşitlikçi cinsiyet rolleri ve son olarak 3) erkek egemen cinsiyet rolleri şeklinde sınıflandırılmıştır. Bu bağlamda öğrencilerin sosyal ağ kullanımlarının genel olarak toplumsal cinsiyet rolleri, boyutlar açısından ise geleneksel cinsiyet rolleri ve erkek egemen cinsiyet rolleri üzerinde anlamlı etkilere sahip oldukları, ancak eşitlikçi cinsiyet rolleri üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olmadığı konusunda hipotezler geliştirilmiştir. H1 olarak ifade edilen ve kabulü söz konusu olan sava göre öğrencilerin sosyal ağ kullanımlarının algılanan toplumsal cinsiyet rolleri üzerinde ters yönlü anlamlı bir etkiye sahip olduğu saptanmış olup, buna göre öğrencilerin sosyal ağ kullanımlarında bir artış söz konusu olduğunda, bu durumun onların algıladıkları toplumsal cinsiyet rolleriyle ilgili bir azalışa neden olduğu şeklinde bir sonuca ulaşılmıştır. Bu değişimin anlamlı olmakla birlikte toplam varyansın %0.6'sını oluşturduğu saptanmıştır. Sosyal ağ kullanımının yaygınlaşması toplumsal cinsiyet rolleriyle ilgili algılamalarda bir değişime yol açmakta, ancak toplumsal cinsiyet rollerini algılamalar kültürel değişimlerle ilgili olduğu için kısa sürede çok büyük değişimlerin oluşmadığı bulgusu elde edilmiştir. H2 olarak ifade edilmiş ancak doğruluğu ispatlanamamış olan sava göre de öğrencilerin sosyal ağ kullanımlarının algılanan geleneksel cinsiyet rolleri üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olmadığı görülmüştür. Geleneksel cinsiyet rolleri kadınların ve erkeklerin genetik ve biyolojik yapıları gereği birbirlerinden ayrı oldukları ve biyolojik cinsiyetlerine uygun toplumsal roller oynamaları gerektiği, toplumun beklentisinin bu yönde olduğu görüşüne dayanmaktadır. Bu bağlamda geleneksel cinsiyet rolleri kadınların biyolojileri gereği anne olmaları, çocuklarını büyütme ve dolayısıyla ev işleri ile uğraşmaları gereğini savunurken, erkeklerin ise çocuklarının babası olmaları gerektiği ve ailenin geçimini sağlamak zorunda buldukları görüşünü savunmaktadır. İnsanoğlunun biyolojik cinsiyetini suni yolların dışında değiştirebilmenin mümkün olmadığı ve evlilikte anneyi baba, babayı da anne yapamayacağımıza göre sosyal ağ kullanımının geleneksel cinsiyet rolleri üzerinde bir etkiye sahip olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Ancak geleneksel cinsiyet rolleri bağlamında kadın ve erkeklerle ilgili olarak toplumun bu cinslerden bazı beklentileri vardır ki; bunlar, biyolojik cinsiyet ile çok fazla ilişkili olmayıp sadece toplumun koymuş olduğu bir takım normlardan meydan gelmiş olabilir. Örneğin; erkeğin ev işleri yapamayacağı, kadının bazı meslekleri yapamayacağı gibi. Bu noktada sosyal ağ kullanımının yaygınlaşması sonucunda bunların değişime uğrayabileceği düşünülebilir. Birinci hipotezin doğrulanmış olması da bizi bu sonuca götürebilmektedir. Ancak sosyal ağ kullanımı henüz geleneksel cinsiyet rol algılamalarında değişim oluşturabilecek düzeyde toplumsal cinsiyet rol algılamalarında bir etki oluşturamamıştır.

H3 olarak ifade edilmiş ve ispatlanmış olan sava göre ise, öğrencilerin sosyal ağ kullanımlarının algılanan eşitlikçi cinsiyet rolleri üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olmadığı şeklinde bir bulgu elde edilmiştir. Eşitlikçi cinsiyet rolleri biyolojik cinsiyet farklılığına karşın kadın ve erkeğin eşit olduğu görüşüne dayanmaktadır. Böylece eşitlikçi cinsiyet rolü her iki cinsi de insan olarak kabul eden birinin diğeri karşısında bir üstünlüğünün bulunmadığı görüşüne dayanmaktadır. Eşitlikçi cinsiyet

rolü henüz hiçbir dünya ülkesinde tam olarak sağlanamamış olan, mağdur edilen cinsiyet tarafınca arzu edilen ve istenen bir toplumsal cinsiyet rolüdür. Erişilmek ve arzulanmak istenen bu toplumsal cinsiyet rolüyle ilgili olarak sosyal ağ kullanımının olumlu yönde bir etkiye sahip olması beklenirken, eşitsizliğin var olduğu bir kültürel ortamda sosyal ağ kullanımının henüz eşitlikçilik yönünde bir etki oluşturamadığı sonucuna ulaşılmıştır. Son olarak H4 olarak sunulmuş ve ispatı gerçekleştirilmiş olan sava göre, öğrencilerin sosyal ağ kullanımlarının erkek egemen cinsiyet rolleri üzerinde ters yönlü ve anlamlı bir etkiye sahip olduğu saptanmıştır. Buna göre sosyal ağ kullanımlarında artış meydana geldiğinde, algılanan erkek egemen cinsiyet rollerinde bir azalışın olduğu bulunmuştur. Ancak sosyal ağ kullanımları erkek egemen cinsiyet rollerindeki varyansın %1.3'ünü açıklamaktadır. Sonuç olarak kültürel oluşumun bir parçası olarak toplumsal cinsiyet rolleriyle ilgili algılamalarda bir değişim olduğu saptanmış olup, bu değişimin oluşumunda sosyal ağ kullanımının da bir etkisinin bulunduğu görülmüştür. Ancak sosyal ağ kullanımının henüz geleneksel cinsiyet rollerinin değişiminde bir etkiye sahip olmadığı bulunmuştur. Buna karşılık olumlu bir gelişme olarak sosyal ağ kullanımının bir eşitsizlik yansıması olarak karşımıza çıkan erkek egemen cinsiyet rollerinin azalışında bir etkiye sahip olduğu saptanmıştır. Ancak gerek toplumsal cinsiyet rollerindeki olumlu yönde değişim gerekse de erkek egemen cinsiyet rollerindeki azalış henüz eşitlikçi cinsiyet rollerinde olumlu yönde bir değişim oluşturabilecek düzeyde gerçekleşmediği sonucuna ulaşılmıştır. Bu bağlamda, kadınların aleyhine erkeklerin lehine olan bu toplumsal kültürün değişiminin gerçekleşmesi gerektiği söylenebilir. Bu değişimin yaşanmasında kuşkusuz ki, kadınlara önemli görevler düşmektedir: 1) Daha fazla eğitim, daha fazla deneyim ve daha önemli görevlerde yer alabilmek. 2) Kız çocuğunu da erkek çocuğunu da yetiştiren kadın olduğuna göre, aslında bu cins ayrımını daha bebeklik yaşlarında çocuklarına aşıl原因lar, annelerdir. O halde annelerin kız ve erkek çocukları arasında ayırım yapmaksızın, eşit davranması ve eşit imkanlar sunması gerekmektedir.

Bu alanda çalışma yapmak isteyen araştırmacılara şu önerilerde bulunulabilir: Bu çalışma sınırlı sayıda öğrenci üzerinde yapılmıştır. Örneklem sayısının daha fazla olduğu veya toplumun değişik kesimlerinde farklı araştırmalar yapılabilir. Eğitimin etkisini saptayabilmek amacıyla aynı denekler üzerinde daha üst sınıflarda araştırma yeniden uygulanabilir.

KAYNAKÇA

- Bamman, D., Eisenstein, J. ve Schnoebelen, T. (2014). Gender İdentity And Lexical Variation In Social Media. *Journal Of Sociolinguistics*, 18(2), 135-160.
- Bhasin, K. (2003). *Toplumsal Cinsiyet "Bize Yüklenen Roller"* (1. bs.). (Çev. K. Ay). İstanbul: Kadınlarla Dayanışma Vakfı Yayınları.
- Boyd, D.M. ve Ellison, N.B. (2008). Social Network Sites: Definition, History, And Scholarship. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 13 (1), 210-230.
- Bond, B. J. (2009). He Posted, She Posted: Gender Differences In Self-Disclosure On Social Networking Sites. *Rocky Mountain Communication Review*, 6(2), 29-37.
- Bozkurt, A. (2015). Sosyal Ağlar ve Yaşam Boyu Öğrenme Deneyimi. *Akademik Bilişim*, 113-118.
- Büyüköztürk, Ş. (2011). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı* (26. bs.). İstanbul: Pegem Akademi.
- Can, A. (2013). *SPSS İle Bilimsel Araştırma Sürecinde Nicel Veri Analizi* (7. bs). Ankara: Pegem Akademi.
- Cherry, A. L. (2005). *Examining Global Social Welfare Issues*. Belmont: ThomsonBrooks/Cole.
- Coyle, C.L. ve Vaughn, H. (2008). Social Networking: Communication Revolution Or Evolution. *Bell Labs Technical Journal*, 13 (2), 13-17.
- Çalışır, G. ve Çakıcı, F. O. (2015). Toplumsal Cinsiyet Bağlamında Sosyal Medyada Kurulan Benlik İnşasının Temsili. *Turkish Studies- International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish*, 10 (10), 267-290.
- Dawley, L. (2009). Social Network Knowledge Construction: Emerging Virtual World Pedagogy. *On The Horizon*, 17 (2), 109-121.
- Deaux, K. (1985). Sex And Gender. *Annual Review Of Psychology*, 36, 49-81.
- Dökmen, Z. Y. (2010). *Toplumsal cinsiyet* (2. bs). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Duffy, P. (2008). Engaging The Youtube Google-Eyed Generation: Strategies For Using Web 2. 0 In Teaching And Learning. *Electronic Journal of e-Learning*, 6 (2), 119-130.
- Eijden, R.J.J.M., Lemmens, J.S. ve Valkenburg, P.M. (2016). The Social Media Disorder Scale. *Computers in Human Behavior*, 61, 478-487.
- Franklin, T. ve Harmelen, M. V. (2007). Web 2.0 For Content For Learning And Teaching İn HigherEducation. <https://www.webarchive.org.uk/wayback/archive/20140614142108/http://www.jisc.ac.uk/media/documents/programmes/digitalrepositories/web2-content-learning-and-teaching.pdf>. Erişim Tarihi: 10.04.2017.
- Giddens, A. (2008). *Sosyoloji* (1. bs). İstanbul: Kırmızı Yayınları.
- Göker, G. (2015). İletişimin Mcdonaldlaşması: Sosyal Medya Üzerine Bir İnceleme. *Turkish Studies – International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 10 (2), 389-410.
- Henslin, J. M. (2003). *Social Problems*. New Jersey: Prentice Hall.
- Kalaycı, Ş. (2009). *SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri* (5. bs). Ankara: Asil Yayınları.
- Kline, P. (1994). *An Easy Guide To Factor Analysis* (1. bs). New York: Routledge.
- Köseoğlu, Ö. (2012). Sosyal Ağ Sitesi Kullanıcılarının Motivasyonları: Facebook Üzerine Bir Araştırma. *Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi*, 7 (2), 58-81.
- Marshall, G. (1999). *Sosyoloji Sözlüğü* (1. bs). (O. Akinhay, Çev.). Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Onat, F. ve Alikılıç, Ö. A. (2008). Sosyal Ağ Sitelerinin Reklam Ve Halkla İlişkiler Ortamları Olarak Değerlendirilmesi. *Journal of Yasar University*, 3(9), 1111-1143
- Outhwaite, W. (2003). *The Blackwell Dictionary Of Modern Social Thought* (2. bs). USA: Blackwell Publishing.
- Özmen, Ş. (2009). *Ağ Teknolojisinde Yeni Ticaret Yolu: E-Ticaret* (5.bs). İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Rose, J., Mackey-Kallis, S., Shyles, L., Barry, K., Biagini, D., Hart, C. ve Jack, L. (2012). Face It: The İmpact Of Gender On Social Media İmages. *Communication Quarterly*, 60 (5), 588-607.
- Scott, J. W. (2007). *Toplumsal Cinsiyet: Faydalı Bir Analiz Kategorisi* (1. bs). (A. T. Kılıç, Çev.). İstanbul: Agora Kitaplığı.

- Seçgin, F. ve Tural, A. (2011). Sınıf Öğretmenliği Bölümü Öğretmen Adaylarının Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumları. *E-Journal of New World Sciences Academy*, Education Sciences, 6(4), 2446-2458.
- Selwyn, N. (2009). Faceworking: Exploring Students' Education-Related Use Of Facebook. *Learning, Media and Technology*, 34(2),157-174
- Sussman, N. M. ve Tyson, D. H. (2000). Sex And Power: Gender Differences In Computermediated Interactions. *Computers in Human Behavior*, 16, 381-394.
- Sütlüoğlu, T. (2015). Sosyal Paylaşım Ağlarında Gençlerin Sosyalleşme Ve Kimlik İnşası Süreçleri: Facebook Örneği. *Folklor/Edebiyat Dergisi*, 21(83), 125-147.
- Uçar, F. (2015). Facebook'ta Benlik Sunumu Ve Toplumsal Cinsiyet Rollerini. *Selçuk İletişim*, 9 (1), 312-338.
- Zeyneloğlu, S. ve Terzioğlu, F. (2011). Development And Psychometric Properties Gender Roles Attitude Scale, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 40, 409-420.